

## Arbetsfrånvaron i ny belysning<sup>1</sup>

Under de sista tio åren har frånvaron från arbetet fördubblats och 10 % av arbetsstyrkan är dagligen borta av olika anledningar. Denna utveckling har inträffat under en period då allmänna löneläget, sysselsättningsmöjligheterna och sociala reformer samt en arbetstidsförkortning borde, vid ett ytligt betraktande ha påverkat frånvarofrekvensen positivt. Eftersom kvinnornas, framför allt de giftas, andel av arbetsmarknaden har ökat och kommer att öka, är en analys av olika frånvaroanledningar och deras bakgrund önskvärd, i synnerhet som kvinnan på arbetsmarknaden a priori antas ha en betydligt högre frånvarofrekvens än mannen.

Mot denna bakgrund uppdrog 1963 den s. k. likalönekommittén åt Industriens Utredningsinstitut att göra en närmare utredning av frånvaroproblemet med speciell hänsyn till eventuella könsdifferenser. Denna undersökning, "Studier i frånvaro från arbetet" (Almqvist & Wiksell, 158 sid, 25 kr), som gjorts av fil.kand. Bertil Olsson ingår som nr. 42 i Utredningsinstitutets serie av småtryck.

Flera av de framkomna resultaten stämmer ej med våra invanda föreställningar och samtidigt som undersökningen är välgjord och presenterar ett svep över frånvaroproblematiken har den ett klart intresse för ett socialmedicinskt forum.

Inledningsvis skisseras bakgrund och problemställningar och refereras tidigare undersökningar bl.a. Lokanders av 1962 och Meidners av 1954 där kvinnornas översjuklighet resp. frånvarons beroende av konjunkturerna konstaterades. Relativt entydigt pekar både medicinska, sociala och ekonomiska undersökningar på att kvinnorna har ett högre frånvarotal än män.

I följande avsnitt görs en analys av frånvaron bland industriarbetare under efterkrigstiden mot

bakgrunden av att denna frånvaro har fördubblats. Antalet sjukdagar som ersatts av sjukkassa har endast ökat obetydligt varför denna ökning tycks falla på korttidssjukligheten. Författaren drar, efter att ha granskat flera andra faktorer, den slutsatsen att den självtagna ledigheten här utgör den stora faktorn, helt enkelt en ökning av levnadsstandarden genom en privat arbetstidsförkortning under sjukskrivningens täckmantel.

Bokens centrala del utgör en undersökning av frånvaron bland ett representativt urval av omkring 5.000 tjänstemän i till SAF anslutna företag i landet under en tvåmånadersperiod 1963. Urvalet är upplagt så att skillnaderna, om de finns, i frånvaro mellan män och kvinnor säkrare än tidigare skulle kunna dokumenteras och olika bakgrundsfaktors värde som civilstånd, yrke och vårdnadsplikt belysas. Det är att beklaga att sjukkasseuppgifterna inte har kunnat ingå i materialet, som då hade vunnit i bredd. Författaren visar att sambanden är mera komplicerade än man skulle kunna förmoda. Så kan man t. ex. finna att kvinnornas sjukfrånvaro generellt är något större än männens, men om man gör en uppdelning på yrken är det endast i 7 av 13 som denna tendens är klar. Vid en statistisk beräkning framkommer dessutom att det inte är någon signifikant skillnad mellan sjukfrånvaro hos kvinnor och män om hänsyn tas till ålder och yrkesgrupp.

Ett annat anmärkningsvärt resultat är att såväl total- som sjukfrånvaro ökar vid stigande vårdnadsbörda hos *ogifta* medan däremot ingen stigande frånvaro hos *gifta* kan noteras trots vård av hemmavarande barn.

Boken, som är klar, koncentrerad och intresseväckande, avslutas med en prognos för frånvarofrekvensen, som bedöms vara tilltagande.

E. Allander

<sup>1</sup>) BERTIL OLSSON: Studier i frånvaro i arbetet.